

І. А. Опенько,
к. е. н., доцент кафедри геодезії та картографії,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
ORCID ID: 0000-0003-2810-0778

DOI: 10.32702/2306-6814.2019.21.39

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ ПЕРЕДУМОВИ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ ЛІСОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

I. Openko,
PhD, Associate Professor of the Department of Geodesy and Cartography,
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

INSTITUTIONAL PREREQUISITES FOR EFFICIENT USE AND PROTECTION OF LAND FOREST PURPOSE

Ефективне використання та охорона земель лісогосподарського призначення беззаперечно залежить від інституціонального забезпечення в Україні. Існуюча система органів, яка здійснює державне регулювання і управління землями лісогосподарського призначення що визначається Лісовим кодексом України, характеризується розпорошеність повноважень державних регуляторів щодо раціонального використання та охорони земель лісогосподарського призначення потребує значних адміністративних витрат, натомість ефективність управлінських рішень повинна бути детально проаналізована з метою прийняття заходів щодо оптимізації. За нашими розрахунками поточні витрати на охорону атмосферного повітря і проблеми зміни клімату, на які щороку передбачено кошти в державному бюджеті, залежать від обсягу зниження деревного покриву визначеного за даними ДЗЗ Forest Global Watch ($R = 0,76$). Тобто фактично у разі збільшення обсягів зниження деревного покриву видатки на охорону атмосферного повітря та проблеми клімату будуть зростати. Отримані нами результати розрахунків свідчать про неузгодженість дій між органами виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну політику у сфері навколишнього природного середовища та лісових відносин. Результати дослідження дають підстави стверджувати, що партисипативне управління землями лісогосподарського призначення є одним із ефективних методів менеджменту, який передбачає децентралізацію управління, участь суб'єктів виробництва в управлінні лісовими ресурсами, ефективне використання людського потенціалу громади та зміні системи мотивації місцевих жителів.

Effective use and protection of forest land depends on institutional support in Ukraine. The existing system of bodies, which carries out state regulation and management of forest land determined by the Forest Code of Ukraine, is characterized by a scattered powers of state regulators on the rational use and protection of forest land requires significant administrative costs, while the effectiveness of management decisions on the need for deciding optimization. Due to the fact that forest plantations are clearly involved in oxygen emission and carbon deposition, we have made appropriate mathematical calculations on the impact of wood cover losses in Ukraine on the total costs of atmospheric air protection and climate change issues. According to our calculations, the current expenditures on atmospheric air protection and climate change, which are provided annually with funds in the state budget, depend on the volume of reduction of wood cover determined according

to the Forest Global Watch ($R = 0.76$). That is, in fact, as the volume of wood cover decreases, the costs of atmospheric air protection and climate problems will increase. The results obtained by us show that there is a mismatch of actions between the executive authorities that ensure the formation and implementation of state policy in the field of environment and forest relations. A key element of effective use of forest land is transparency in the forest sector (public availability of forest data, legislative, budgetary and other information related to forest land use and forest management; notification of any expected actions by the state forestry agency; and non-timber forest products). In order to clarify the forest management system, an appropriate net-map scheme has been proposed to assess the problems of efficient use of forest land, public administration areas requiring reorganization, and existing links between stakeholders involved in forest management. relations. The main components of decentralization in the area of forest legal relationships are "participatory management". The results of the study suggest that participatory management of forest land is one of the effective management methods, which involves decentralization of management, involvement of production entities in forest management, effective use of community human potential and change of the local residents' motivation system.

Ключові слова: кореляційний аналіз, партисипативне управління, землі лісгосподарського призначення, лісові ресурси, децентралізація.

Key words: correlation analysis, participatory management, forest lands, forest resources, decentralization.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Ефективне використання та охорона земель лісгосподарського призначення беззаперечно залежить від інституціонального забезпечення в Україні.

Існуюча система органів, яка здійснює державне регулювання і управління землями лісгосподарського призначення визначається Лісовим кодексом України (глава 3 ст. 25 — 33) [1], до складу яких відносяться [2]: Верховна Рада України; Кабінет Міністрів України; центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері лісового господарства; центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері лісового господарства; центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері навколишнього природного середовища, у сфері лісових відносин; центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, у сфері лісових відносин; центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів, у сфері лісових відносин; Верховна Рада АР Крим, (обласні, Київська та Севастопольська, районні, сільські, селищні, міські) ради; Рада міністрів АР Крим, (обласні, Київська та Севастопольська, районні) державні адміністрації.

Така інституційна розпорошеність повноважень державних регуляторів щодо раціонального використання та охорони земель лісгосподарського призначення потребує значних адміністративних витрат, натомість ефективність управлінських рішень повинна бути детально проаналізована з метою прийняття заходів щодо оптимізації.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Значний науковий внесок у розвиток досліджень, які стосуються інституціональних передумов ефективного використання земель лісгосподарського призначення, здійснили такі вчені: С.А. Генсірук [3; 4], О.І. Фурдичко [5; 6], І.М. Лицур

Таблиця 1. Кореляційний аналіз між поточними витратами на охорону атмосферного повітря і проблеми зміни клімату та втратою деревного покриву в Україні

Рік	Втрата деревного покриву в Україні за даними ДЗЗ (Forest Global Watch), тис. га	Поточні витрати на охорону атмосферного повітря і проблеми зміни клімату, тис. грн
1	2	3
2017	87,7	2104274,3
2016	110,0	1760613,4
2015	49,8	1519827,8
2014	47,9	1238636,7
2013	38,4	1415795,5
2012	56,2	1341527,8
2011	60,8	1475396,9
2010	52,7	1314797,0
2009	48,8	1035156,0
2008	55,0	1349982,6
2007	64,9	1141918,4
2006	42,7	826738,2
2005	37,0	877357,8
2004	50,1	606533,0
2003	39,4	444661,5
2002	27,6	416233,1
2001	29,2	305105,2
Розрахунок коефіцієнта кореляції		
R	Колонка 2	Колонка 3
Колонка 2	1,00	-
Колонка 3	0,76	1,00

Джерело: розраховано автором за даними Forest Global Watch [25] та Державної служби статистики України [26].

[7; 10], Мішенін Є.В. [8], А.М. Дейнека [9], Я.В. Коваль [10], В.С. Бондар [10], О.І. Дребот [11], О.В. Сакаль, І.П. Соловій [12], В.Ф. Сторожук [2] та інші [13—24].

Водночас при існуючій тенденції реорганізації органів державної влади, здійсненні політики щодо децентралізації влади, на нашу думку, рівень інституціональних передумов використання лісових ресурсів в Україні повинен відповідати такими динамічним змінам у нашій країні.

МЕТА СТАТТІ

Мета статті — здійснення аналізу інституціональних передумов ефективного використання земель лісогосподарського призначення.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Зважаючи на те що лісові насадження безперечно беруть участь у емісії кисню та депонування вуглецю нами було здійснено відповідні математичні розрахунки щодо впливу обсягу втрат деревного покриву в Україні на загальні витрати на охорону атмосферного повітря і проблеми зміни клімату (табл. 1).

За нашими розрахунками поточні витрати на охорону атмосферного повітря і проблеми зміни клімату, на які щороку передбачено кошти в державному бюд-

Таблиця 2. Розподіл повноважень центральних органів виконавчої влади щодо управління та національної політики у сфері лісових відносин

№	Назва органу виконавчої влади		
	Центральний орган, що забезпечує формування державної політики у сфері лісового господарства	Центральний орган, що реалізує державну політику у сфері лісового господарства	Центральний орган, що забезпечує формування державної політики у сфері навколишнього природного середовища
1	2	3	4
<i>Функції органів виконавчої влади визначені Лісовим кодексом України</i>			
1	Забезпечення формування державної політики у сфері лісових відносин	Внесення пропозицій щодо формування державної політики	Здійснення державного управління, регулювання у сфері охорони, захисту, використання та відтворення лісів
2	Розробка та організація виконання державних цільових, галузевих та інших програм охорони, захисту, використання та відтворення лісів	Організація ведення лісового господарства	—

Джерело: підготовлено В. Ф. Сторожуком [2] за Лісовим кодексом України [1].

жеті, залежать від обсягу зниження деревного покриву визначеного за даними ДЗЗ Forest Global Watch ($R = 0,76$). Тобто фактично у разі збільшення обсягів зниження деревного покриву видатки на охорону атмосферного повітря та проблеми клімату будуть зростати. З метою прогнозування витрат з державного бюджету

Блок 1		Блок 2	
Прозорість, підзвітність та участь громадськості	<ul style="list-style-type: none"> прозорість в лісовому секторі; децентралізація, передача повноважень, і участь громадськості в менеджменті лісів; підзвітність посадових осіб лісових зацікавленим сторонам; підзвітність в рамках лісових установ. 	Стабільність лісових установ та управління конфліктами	<ul style="list-style-type: none"> загальна стабільність лісових установ; управління конфліктами над лісовими ресурсами.
Блок 3		Блок 4	
Якість лісової адміністрації	<ul style="list-style-type: none"> готовність розглядати питання лісового сектора; боротьба з корупцією в лісовому секторі; моніторинг та оцінка лісів. 	Узгодженість лісового законодавства та дотримання закону	<ul style="list-style-type: none"> якість національного лісового законодавства; якість реалізації цивільного права та кримінального лісового законодавства; якість судових рішень щодо порушення лісового законодавства; визнання та дотримання майнових прав.
Блок 5			
Економічна ефективність, справедливості та стимули	<ul style="list-style-type: none"> підтримка сталого використання лісів; стимули для сталого використання і штрафи за порушення; ціни лісових товарів; комерційна торгівля деревиною та лісові виробництва; 	<ul style="list-style-type: none"> справедливий розподіл вигоди від лісів; ринкові інститути; лісові доходи і витрати. 	

Рис. 1. Блоки управління лісовими відносинами та їх основні компоненти

Джерело: створено автором за даними В.Ф. Сторожука [2] та Світового банку [27].

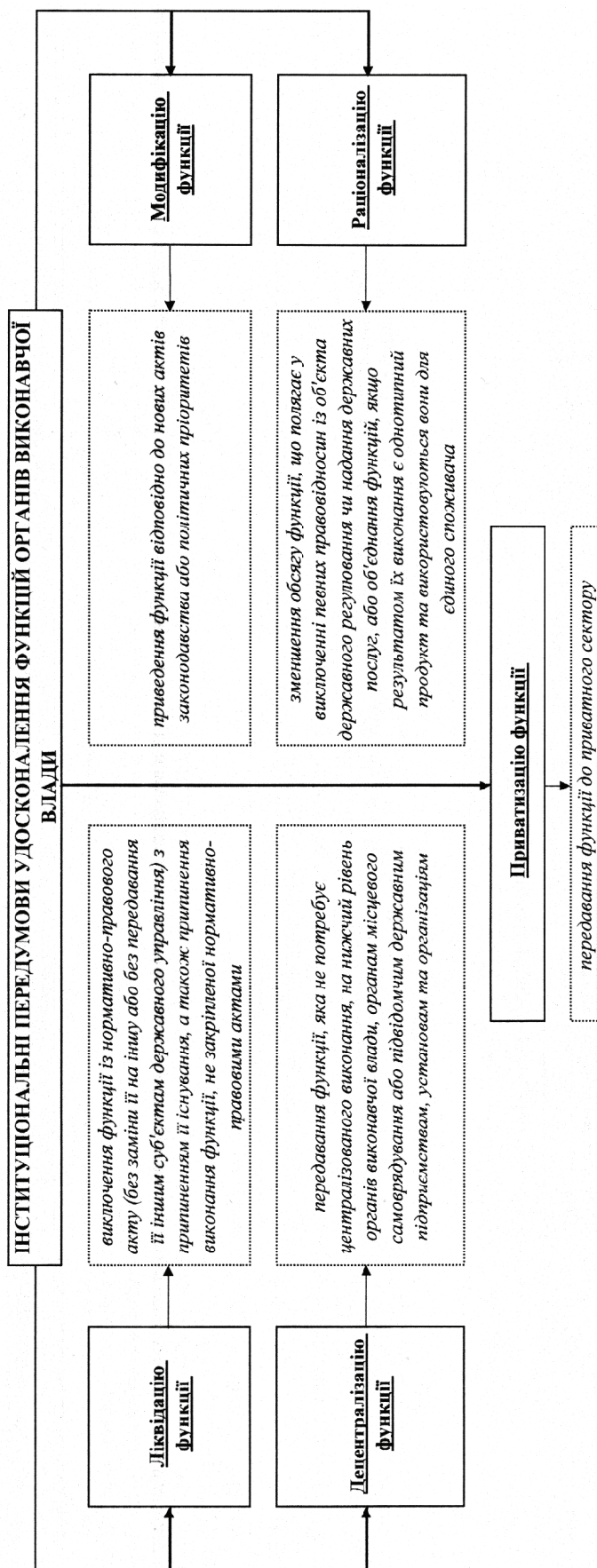

Рис. 2. Схема інституціональних передумов удосконалення функцій управління органами виконавчої влади

Джерело: створено автором за даними В.Ф. Сторожука [2].

на охорону атмосферного повітря і проблеми зміни клімату залежно від обсягу втрат деревного покриву, нами було розроблено математичну модель лінійного типу, коефіцієнт детермінації якої становить 0,58 (формула 1).

$$Y = 151883,74 + 18473,09 \times X_1 \quad (1),$$

де Y — поточні витрати на охорону атмосферного повітря і проблеми зміни клімату, тис. грн;

X_1 — площа втрат деревного покриву в Україні, тис. га.

Отримані нами результати розрахунків свідчать про неузгодженість дій між органами виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну політику у сфері навколишнього природного середовища та лісових відносин. Розподіл повноважень між якими визначений чинним Лісовим кодексом України (табл. 2).

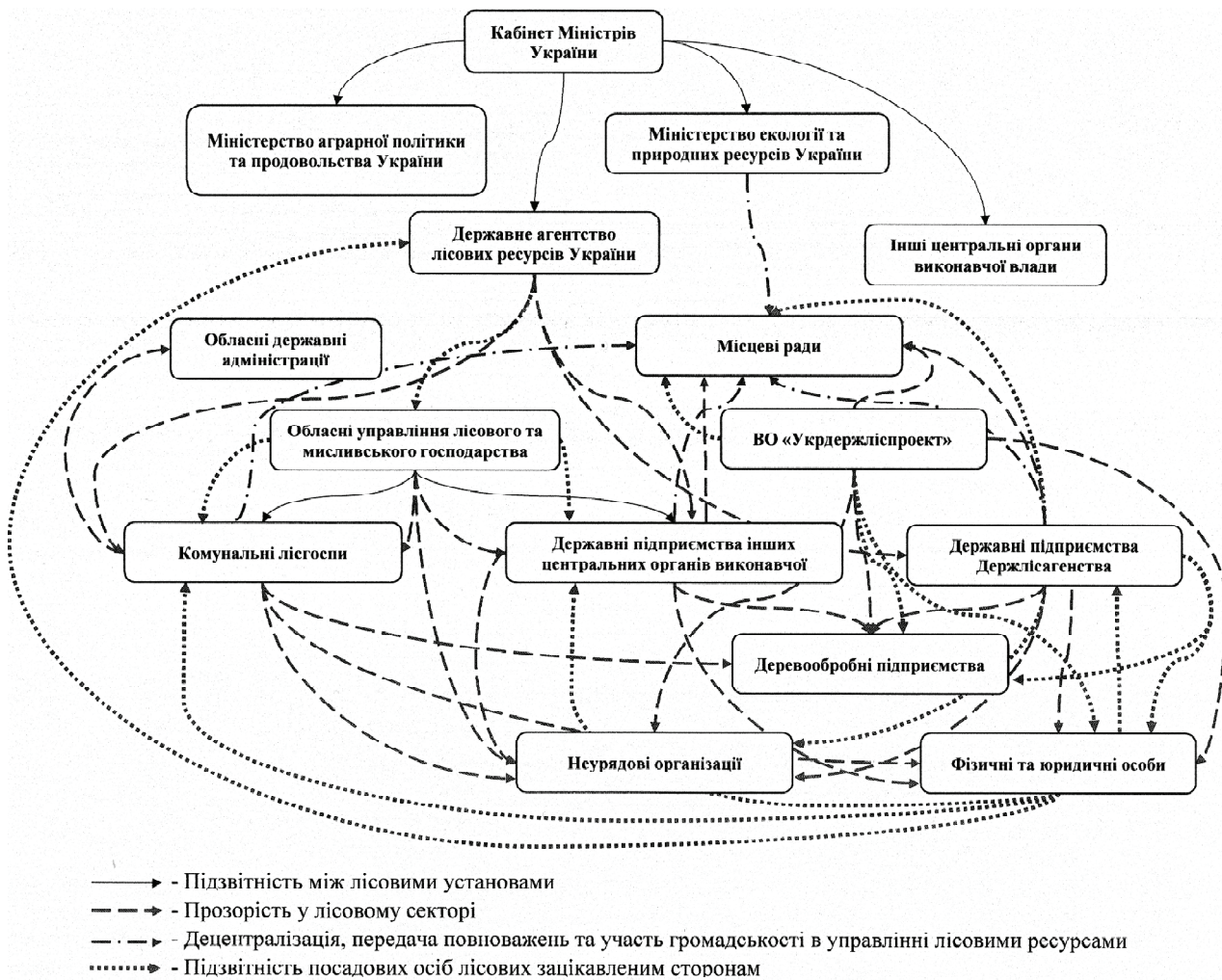
Оцінку стану управління землями лісогосподарського призначення, за пропозицією Світового банку [27] необхідно здійснювати за визначеними категоріями економічних факторів, що впливають на управління лісами [2, с. 18, 27] (рис. 1):

- прозорість, підзвітність та участь громадськості;
- стабільність лісогосподарських установ та врегулювання конфліктів;
- якість лісової адміністрації (управління лісами);
- узгодженість лісового законодавства та верховенства права;
- економічна ефективність, справедливості та стимули.

Водночас удосконалення органів виконавчої влади може бути реалізоване шляхом ліквідації, децентралізації, модифікації, раціоналізації та приватизації функцій управління (рис. 2).

З метою унаочнення системи органів управління в сфері лісового господарства було запропоновано відповідну net-map схему [28], яка дозволяє оцінити проблеми ефективного використання земель лісогосподарського призначення, сфери державного управління, які потребують реорганізації, та існуючі зв'язки між зацікавленими сторонами, які беруть участь у регулюванні лісових відносин (рис. 3).

Зважаючи на підзвітність між лісовими установами, проблема відсутності державної цільової програми "Ліси України". починаючи з 2016 року є відповідальністю Кабінету Міністрів України, тоді як відповідні органи державної влади — Мінагрополітики, Мінприроди, Держлісагентство, інші центральні органи виконавчої влади (див. рис. 4) зацікавлені у затвердженні стратегії управління лісами або цілей розвитку лісового господарства. Водночас цілі та завдання у сфері лісогосподарських правовідносин не спрямовуються обласними управліннями лісового та мисливського господарства

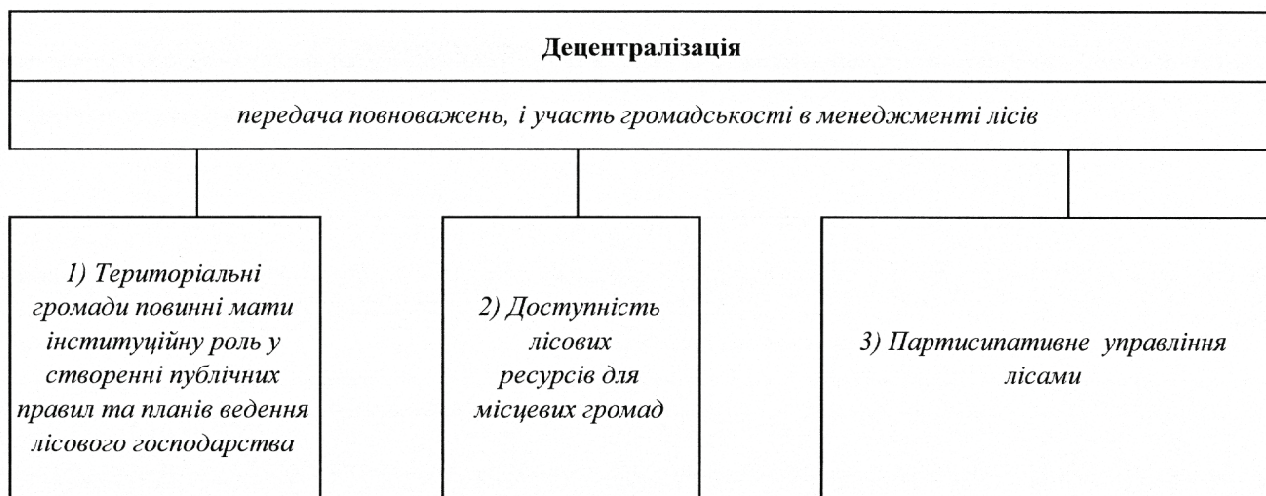
Рис. 3. Net-map схема управління лісовими ресурсами

Джерело: створено автором за даними В.Ф. Сторожука [2].

до комунальних лісгоспів та державних підприємств інших центральних органів [2].

Принциповим елементом ефективного використання земель лісгосподарського призначення є прозорість у лісовому секторі (публічна доступність лісових даних,

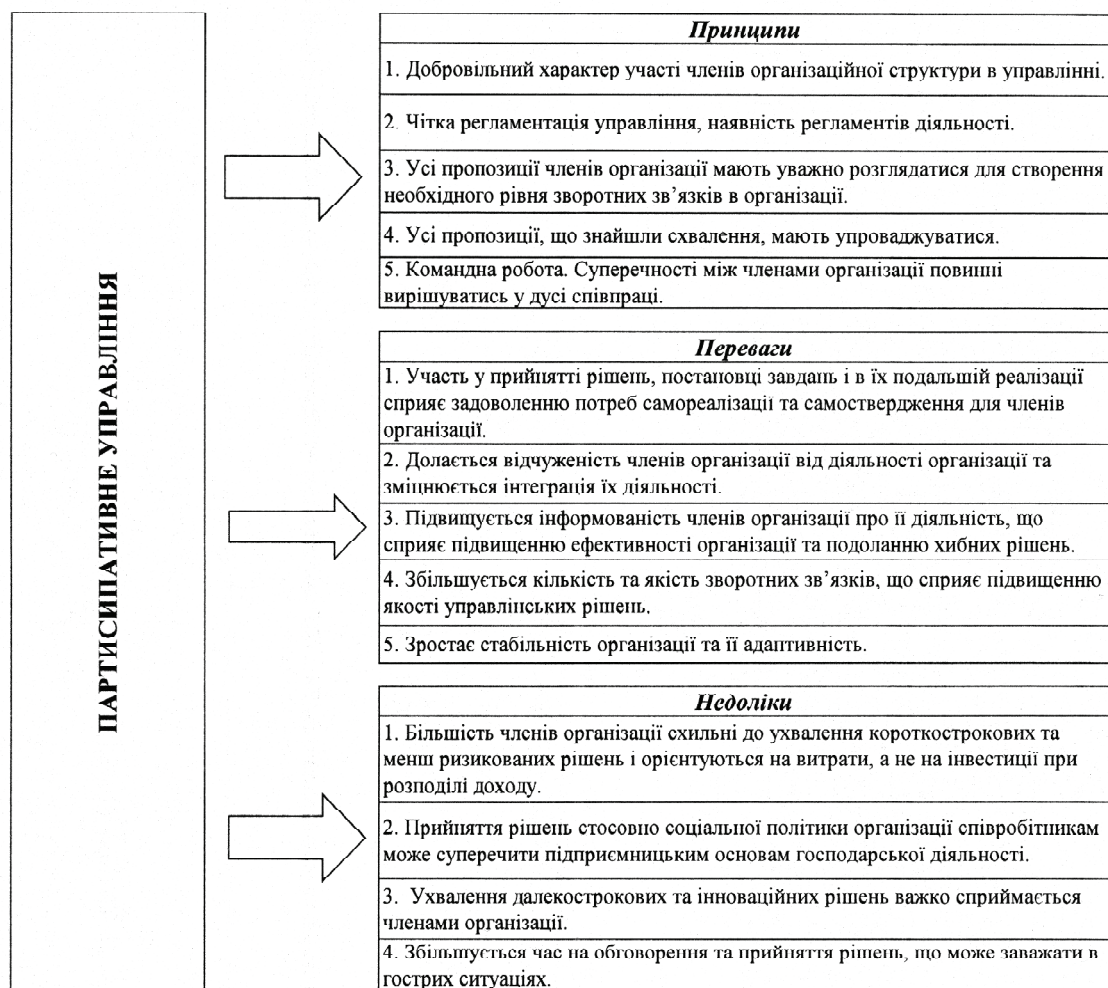
законодавчої, кошторисної та іншої інформації, пов'язаної з використанням земель лісгосподарського призначення та веденням лісового господарства; повідомлення про будь-які очікувані дії держлісагентства; розподіл деревини і недревних продуктів лісу). Водночас

Рис. 4. Головні компоненти децентралізації управління землями лісгосподарського призначення

Джерело: створено автором за даними В.Ф. Сторожука [2].

Рис. 5. Принципи, переваги та недоліки партисипативного управління в умовах децентралізації влади

Джерело: створено автором за даними [30].

відповідальними органами державної влади за окреслені завдання є ВО "Укрдержліспроект", Державні підприємства Держлісагентства, державні підприємства інших центральних органів виконавчої влади, комунальні лісгоспи, обласні управління лісового та мисливського господарства, Держлісагентство. Тоді як зацікавленими у реалізації цих заходів є місцеві ради, деревообробні підприємства, фізичні та юридичні особи [2].

У ході дослідження інституційних передумов ефективного використання та охорони земель лісгосподарського призначення, особлива увага була зосереджена на децентралізації, передачі повноважень та участі громади в лісовому менеджменті. Ключовою складовою децентралізації є те, що місцеві громади стануть повноцінними власниками земель лісгосподарського призначення не лише в межах населених пунктів, а й поза ними, та набудуть юридичних повноважень щодо розпорядження цими землями з метою наповнення бюджетів ОТГ, планування та розвитку території, створення нових робочих місць [29] (рис. 4).

Із рисунка 4 видно, що до головних компонентів децентралізації в сфері лісових правовідносин відноситься "партисипативне управління" (від англ. participative management) — це вид менеджменту, який базується на

безпосередній участі найманих працівників у процесі управління виробництвом [30].

В.М. Семяновський наголошує, що "... використання ідей партисипативного управління дає ключ до побудови ефективної системи управління діяльністю складної організації та може бути доречною моделлю організації управління в системі місцевого самоврядування на основі спроможних територіальних громад" [30, с. 49].

Ідея партисипативного управління у класичному розумінні базується на тому, що працівник організації, який приймає безпосередню участь у її діяльності, працює продуктивніше та і якісніше [30; 31]. Тоді як прийняття рішень та участь в управлінні підприємством у вигляді різноманітних форм самоврядування мотивує людину до кращого виконання роботи, що в підсумку позначається на ефективності та якості діяльності організації [30, с. 48].

Разом з тим партисипативне управління характеризується відповідними перевагами та недоліками, які відображені на рисунку 5.

Головними передумовами імплементації принципів "партисипативного управління" у процес децентралізації повноважень у сфері управління землями лісгосподарського призначення є [2] (рис. 6):

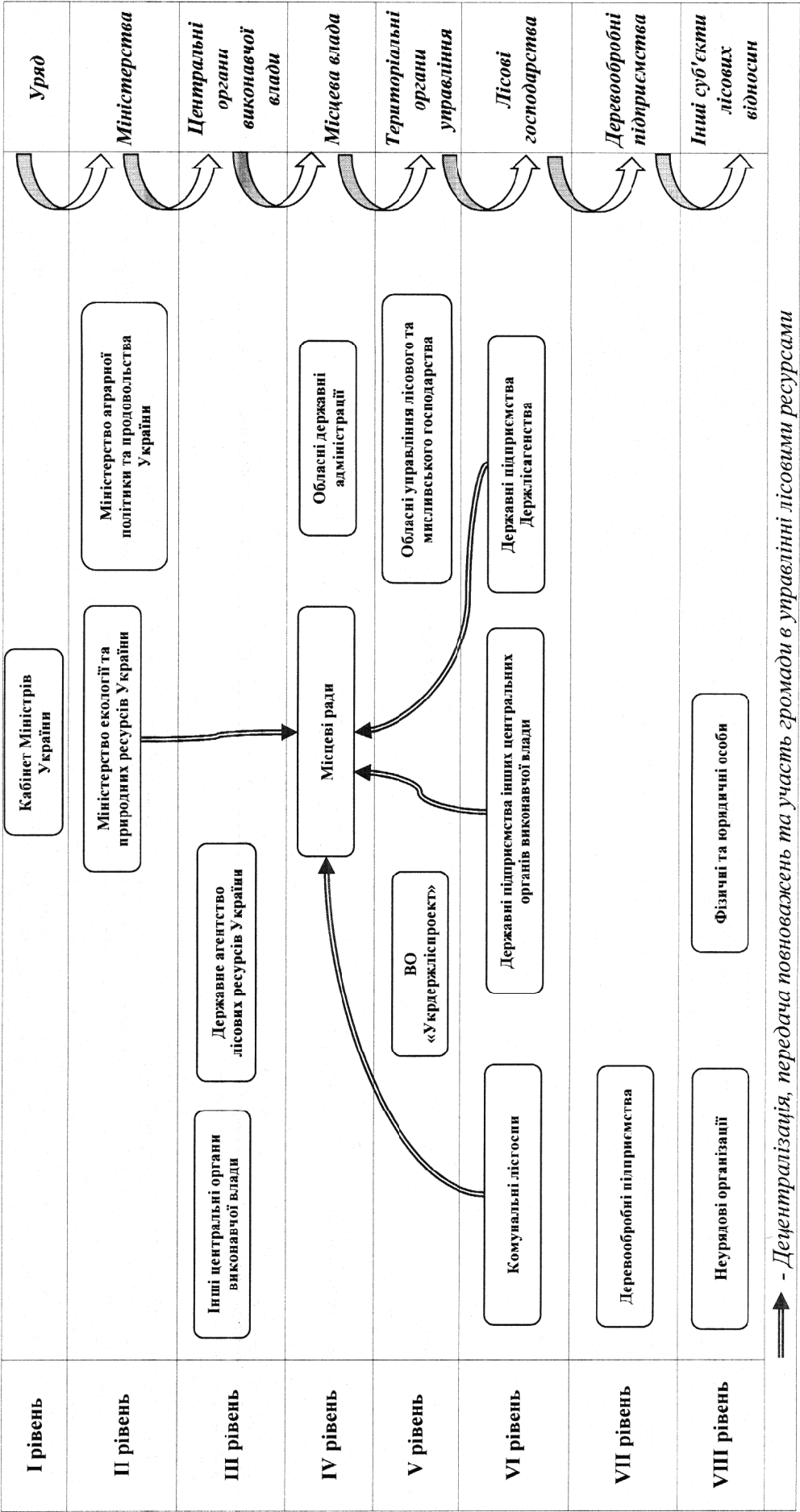

Рис. 6. Net-мар схема децентралізації повноважень у сфері використання земель лісгосподарського призначення

Джерело: створено автором за даними В.Ф. Сторожука [2].

— органи виконавчої влади у сфері природокористування повинні реагувати на інтереси громади (відповідальний орган державної влади — Міністерство екології та природних ресурсів України);

— процес участі громади у сфері управління землями лісгосподарського призначення повинен бути структурований, для досягнення консенсусу (відповідальні організації — Державні підприємства Держлісагентства, державні підприємства інших центральних органів виконавчої влади, комунальні лісгоспи);

— прогнозна оцінка забезпеченості населення "паливною" деревиною (дровами) повинна бути обов'язковою (відповідальні організації — Державні підприємства Держлісагентства, державні підприємства інших центральних органів виконавчої влади, комунальні лісгоспи);

— відсутність аналізу та прогнозних оцінок потреби населення у "будівельній" деревині тощо (відповідальні організації — Державні підприємства Держлісагентства, державні підприємства інших центральних органів виконавчої влади, комунальні лісгоспи).

ВИСНОВКИ

Отже, результати дослідження дають підстави стверджувати, що партисипативне управління землями лісгосподарського призначення є одним із ефективних методів менеджменту, який передбачає децентралізацію управління, участь суб'єктів виробництва в управлінні лісовими ресурсами, ефективне використання людського потенціалу громади та зміні системи мотивації місцевих жителів. Реалізація таких рішень зумовить підвищення рівня задоволення працівників та забезпечення ефективного використання земель лісгосподарського призначення.

Література:

1. Лісовий кодекс України. Відомості Верховної Ради України. Редакція від 01.01.2019, підстава — 2498-VIII [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12>
2. Сторожук В. Ф. Загальна оцінка стану управління лісами в Україні, Київ, 2016, 78 с. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.fleg.org.ua/wp-content/uploads/2016/09/Forest_Governance_Assessment.pdf
3. Генсірук С.А. Ліс — проблема державна і світова. Наукові праці: лісівничої академії наук України. 2002. Вип. 1. С. 22—26.
4. Генсірук С.А. Ліси України. Київ. Наукова думка, 1992. 408 с.
5. Фурдичко О.І. Агроєкологія: монографія. К. Аграр. наука, 2014. 400 с.
6. Фурдичко О.І., Патики В.П., Бойко А.Л. Критерії та індикатори сталого розвитку лісової галузі України: методичні рекомендації з питань ведення та управління лісовим господарством. К. Нора-прінт, 2003. 138 с.
7. Лицур І.М. Еколого-економічні проблеми простої організації лісового комплексу України. К. РВПС України НАН України, 2010. 320 с.
8. Мішенін Є.В., Ярова І.Є. Лісгосподарювання як сучасна парадигма сталого розвитку лісового комплексу.

Наукові праці Лісівничої академії наук України. 2014. Вип. 12. С. 221 — 226. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nplanu_2014_12_34

9. Дейнека А.М. Лісове — господарство: еколого-економічні засади розвитку. К. Знання, 2009. 350 с.

10. Коваль Я.В., Бондар В.С., Голуб О.А., Лицур І.М. Проблеми збалансованого лісокористування в системі сталого розвитку: монографія. За ред. проф. Я.В. Коваль. К. Наук. світ, 2004. 211 с.

11. Дребот О.І. Інституціоналізація лісового сектора економіки в контексті сталого розвитку України. Нац. акад. аграр. наук України, Ін-т агроєкології і природокористування. Київ. ДІА, 2012. 335 с.

12. Соловій І.П. Політика сталого розвитку лісового сектора економіки: парадигма та інструменти. Нац. лісотехн. ун-т України. — Л.: РВВ НЛТУ України: Ліга-Прес, 2010. 368 с.

13. Шевченко О.В., Опенько І.А. Теоретичні передумови раціонального сільськогосподарського землекористування. Збалансоване природокористування. 2017. № 3 С. 126 — 130.

14. Шевченко О.В., Опенько І.А., Цвях О.М. Економічні передумови чергування культур як спосіб запобігання деградації агроландшафту. Землеустрій, кадастр і моніторинг земель. 2017. № 2. С. 58 — 65.

15. Tsvyakh O., Openko I. Main directions of urban land optimization in Kiev agglomeration. Baltic Surveying International Scientific Journal. 2017. Vol. 6_1. P. 60—65.

16. Цвях О.М., Опенько І.А. Промислові території, як просторовий базис оптимізації використання земель в місті Києві. Землеустрій, кадастр і моніторинг земель. 2017. № 1. С. 83—91.

17. Опенько І.А., Шевченко О.В., Цвях О.М. Аналіз наукових-методичних підходів до грошової оцінки земельних ділянок із полезахисними лісовими насадженнями. Збалансоване природокористування. 2016. № 4. С. 137—142 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://natureus.org.ua/index.php/ua/component/phocadownload/category/5-zbalansovane-prirodokoristuvannya-2016-rik?download=17:zbalansovane-prirodokoristuvannya-4-2016>

18. Опенько І.А., Євсюков Т.О. Удосконалення обліку кількості та якості земель під полезахисними лісовими насадженнями в кадастрово-реєстраційній системі. Збалансоване природокористування. 2014. № 3. С. 106 — 112.

19. Опенько І.А., Євсюков Т.О. Землі під полезахисними лісовими насадженнями: сучасний стан, проблеми, шляхи вирішення. Збалансоване природокористування. 2014. № 1. С. 125 — 131. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.natureus.org.ua/index.php/ua/component/phocadownload/category/3-zbalansovane-prirodokoristuvannya-2014-rik?download=6:zbalansovane-prirodokoristuvannya-1-2014r>

20. Опенько І.А. Порівняльний аналіз оприлюднення земельно-кадастрових відомостей у зарубіжних країнах та Україні. Землеустрій, кадастр і моніторинг земель. 2013. № 3. С. 80—87.

21. Ievsiukov T., Openko I. An Inventory Database, Evaluation and Monitoring of Especially Valuable Lands at Regional Level in Ukraine. Elsevier, Procedia — Social and

Behavioral Sciences, "GEOMED 2013" The 3rd International Geography Symposium June 10—13. 2013 Kemer, Antalya — Turkey. Access mode: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S18770-42814016619>

22. Євсюков Т.О., Опенько І.А. Моніторинг особливо цінних земель із застосування технологій ДЗЗ та ГІС. Вісник Львівського державного аграрного університету: економіка АПК. 2013. № 20 (2). С. 231—242.

23. Опенько І.А. Еколого-економічна продуктивність використання земель лісгосподарського призначення в Україні. Агросвіт. № 13—14. 2019, С. 44—52 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.agrosvit.info/pdf/13-14_2019/8.pdf

24. Опенько І.А. Кореляційний аналіз впливу існуючої системи державного управління на використання земель лісгосподарського призначення в Україні. Економіка та держава. № 7. 2019, С. 55—62. http://www.economy.in.ua/pdf/7_2019/12.pdf

25. Global Forest Watch. "Tree Cover Loss in [selected area name]" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.globalforestwatch.org.

26. Державна служба статистики України. Поточні витрати на охорону навколишнього природного середовища за видами природоохоронних заходів [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2016/ns_rik/ns_rik_reg/onps_u/pvonps_u.htm

27. Roots for Good Forest Outcomes: An Analytical Framework for Governance Reforms. The World Bank/ Agriculture and Rural Development Department/ Report No. 49572-GLB/ 2009 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://siteresources.worldbank.org/INTARD/Resources/forest_governance_combined_web_version.pdf

28. Kishor N. M., Castillo S., Nguyen N. P., Rosenbaum K. L. The political economy of decision-making in forestry: using evidence and analysis for reform (English). Program on Forests (PROFOR). Washington, D.C.: World Bank Group. 2015 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://documents.worldbank.org/curated/en/635501468180853227/The-political-economy-of-decision-making-in-forestry-using-evidence-and-analysis-for-reform>

29. Фурсенко І. "Держгеокадастр як системна помилка. Децентралізація передбачала передавання громадам аграрних земель за межами населених пунктів, але цього не відбулося. Хто винен і що робити?" Економічна правда. 2019. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/columns/2019/07/24/649930/>

30. Семяновський В.М. Партиципативне управління як модель управління територіальними громадами. Статистика України. 2018. № 1. С. 47—51 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://194.44.12.92:8080/jspui/bitstream/123456789/3424/1/47-51.pdf>

31. Якубенко В.Д. Партиципативне управління в соціалізації корпоративних відносин. Науковий вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту КНТЕУ. 2003. Вип. IV. С. 19—24.

References:

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (2019), "Forest Code of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12> (Accessed 28 October 2019).

2. Storozhuk, V. F. (2016), *Zahal'na otsinka stanu upravlinnya lisamy v Ukrayini* [Overall assessment of forest management in Ukraine], Kyiv, Ukraine. available at: http://www.fleg.org.ua/wp-content/uploads/2016/09/Forest_Governance_Assessment.pdf (Accessed 28 October 2019).

3. Gensiruk, S. A. (2002), "Forest is a state and world problem", *Naukovi pratsi: lisivnychoyi akademiyi nauk Ukrayiny*, vol. 1, pp. 22—26.

4. Gensiruk, S. A. (1992), *Lisy Ukrayiny* [Forests of Ukraine], Naukova dumka, Kyiv, Ukraine.

5. Furdychko, O. I. (2014), *Ahroekolohiya* [Agroecology], Ahrarna nauka, Kyiv, Ukraine.

6. Furdychko, O. I. Patyka, V. P. and Boyko, A. L. (2003), *Kryteriyi ta indykatory staloho rozvytku lisovoyi haluzi Ukrayiny: metodychni rekomendatsiyi z pytan vedennya ta upravlinnya lisovym hospodarstvom* [Criteria and Indicators for Sustainable Development of the Forestry Industry of Ukraine: Guidelines on Forest Management and Management], Nora-print, Kyiv, Ukraine.

7. Lytsur, I. M. (2010), *Ekoloho-ekonomichni problemy prostorovoyi orhanizatsiyi lisovoho kompleksu Ukrayiny* [Ecological and economic problems of spatial organization of forest complex of Ukraine], RVPS Ukrayiny NAN Ukrayiny, Kyiv, Ukraine.

8. Mishenin, Ye. V. and Yarova, I. Ye. (2014), "Forestry as a modern paradigm for sustainable development of the forest complex", *Naukovi pratsi Lisivnychoyi akademiyi nauk Ukrayiny*, vol. 12, pp. 221—226, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nplanu_2014_12_34 (Accessed 28 October 2019).

9. Deyneka, A. M. (2009), *Lisove — hospodarstvo: ekoloho-ekonomichni zasady rozvytku* [Forestry — economy: ecological and economic principles of development], Znannya, Kyiv, Ukraine.

10. Koval', Ya. V. Bondar, V. S. Holub, O. A. Lytsur, I. M. (2004), *Problemy zbalansovanoho lisokorystuvannya v systemi staloho rozvytku* [Problems of balanced forest management in the sustainable development system], Nauk. svit, Kyiv, Ukraine.

11. Drebot, O. I. (2012), *Instytutsionalizatsiya lisovoho sektora ekonomiky v konteksti staloho rozvytku Ukrayiny* [Institutionalization of the forestry sector in the context of sustainable development of Ukraine], DIA, Kyiv, Ukraine.

12. Soloviy, I. P. (2010), *Polityka staloho rozvytku lisovoho sektora ekonomiky: paradyhma ta instrumenty* [Sustainable forestry policy: paradigm and tools], Liha-Pres, Lviv, Ukraine.

13. Shevchenko, O. V. and Openko, I. A. (2017), "Theoretical prerequisites for rational agricultural land use", *Zbalansovane pryrodokorystuvannya*, vol. 3, pp. 126—130.

14. Shevchenko, O. V. Openko, I. A. and Tsvyakh O. M. (2017), "Economic preconditions for alternating crops as a way to prevent degradation of the agro-landscape", *Zemleustriy, kadastr i monitorynh zemel'*, vol. 2, pp. 58—65.

15. Tsyakh, O. and Openko, I. (2017), "Main directions of urban land optimization in Kiev agglomeration", *Baltic Surveying International Scientific Journal*, vol. 6 (1), pp. 60—65.
16. Tsyakh, O. M. and Openko, I. A. (2017), "Industrial territories as a spatial basis for optimizing the use of land in the city of Kiev", *Zemleustrij, kadastr i monitorynh zemel'*, vol. 1, pp. 83—91.
17. Openko, I. A., Shevchenko, O. V. and Tsyakh, O. M. (2016), "Analysis of scientific and methodical approaches to the monetary valuation of land with field-protective forest plantations", *Zbalansovane pryrodokorystuvannia*, vol. 4, pp. 137—142, available at: <http://natureus.org.ua/index.php/ua/component/phocadownload/category/5-zbalansovane-prirodokorystuvannia-2016-rik?download=17:zbalansovane-prirodokorystuvannia-4-2016> (Accessed 11 Jul 2019).
18. Openko, I. A. and levsiukov, T. O. (2014), "Improving accounting quantity and quality of land for shelter forest plantations in the cadastral registration system", *Zbalansovane pryrodokorystuvannia*, vol. 3, pp. 106—112.
19. Openko, I. A. and levsiukov, T. O. (2014), "Lands under field-protective forest plantations: current state, problems, solutions", *Zbalansovane pryrodokorystuvannia*, vol. 1, pp. 125—131, available at: <http://www.natureus.org.ua/index.php/ua/component/phocadownload/category/3-zbalansovane-prirodokorystuvannia-2014-rik?download=6:zbalansovane-prirodokorystuvannia-1-2014r> (Accessed 11 Jul 2019).
20. Openko, I. A. (2013), "A comparative analysis of the publication of land cadastral data in foreign countries and Ukraine", *Zemleustrij, kadastr i monitorynh zemel'*, vol. 3, pp. 80—87.
21. levsiukov, T. and Openko, I. (2013), "An Inventory Database, Evaluation and Monitoring of Especially Valuable Lands at Regional Level in Ukraine", *Elsivier, Procedia — Social and Behavioral Sciences*, "GEOMED 2013" The 3rd International Geography Symposium June 10—13, Kemer, Antalya, Turkey, available at: <http://www.science-direct.com/science/article/pii/S1877042814016619> (Accessed 11 Jul 2019).
22. levsiukov, T. O. and Openko, I. A. (2013), "Monitoring is especially valuable land from the application of remote sensing and GIS technologies", *Visnyk L'vivs'koho derzhavnoho aharnoho universytetu: ekonomika APK*, vol. 20 (2), pp. 231—242.
23. Openko, I. A. (2019), "Ecological and economic productivity of land use in Ukraine", *Ahrosvit*, vol. 13 — 14, pp. 44—52, available at: http://www.agrosvit.info/pdf/13-14_2019/8.pdf (Accessed 28 October 2019).
24. Openko, I. A. (2019), "Correlation analysis of the impact of the existing public administration system on forest land use in Ukraine", *Ekonomika ta derzhava*, vol. 7, pp. 55—62, available at: http://www.economy.in.ua/pdf/7_2019/12.pdf (Accessed 28 October 2019).
25. Global Forest Watch (2019), "Tree Cover Loss in [selected area name]", available at: www.global-forestwatch.org (Accessed 28 October 2019).
26. The official site of State Statistics Service of Ukraine (2019), "Current costs of environmental protection by nature conservation measures", available at: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2016/ns_rik/ns_rik_reg/onps_u/pvonps_u.htm (Accessed 28 October 2019).
27. The World Bank (2009), "Roots for Good Forest Outcomes: An Analytical Framework for Governance Reforms" available at: http://siteresources.worldbank.org/INTARD/Resources/forest_governance_combined_web_version.pdf (Accessed 28 October 2019).
28. Kishor, N. M. Castillo, S. Nguyen, N. P. and Rosenbaum, K. L. (2015) *The political economy of decision-making in forestry: using evidence and analysis for reform* (English). Program on Forests (PROFOR). Washington, D.C.: World Bank Group, available at: <http://documents.worldbank.org/curated/en/635501468180853227/The-political-economy-of-decision-making-in-forestry-using-evidence-and-analysis-for-reform> (Accessed 28 October 2019).
29. Fursenko, I. (2019), "State Geocadastre as a system error decentralization envisaged the transfer of agricultural land to communities outside settlements, but this did not happen. Who is to blame and what to do?", available at: <https://www.epravda.com.ua/columns/2019/07/24/649930/> (Accessed 28 October 2019).
30. Semyanovs'kyi, V. M. (2018), "Participative governance as a model of territorial community management", *Statystyka Ukrainy*, vol. 1, pp. 47—51, available at: <http://194.44.12.92:8080/jspui/bitstream/123456789/3424/1/47-51.pdf> (Accessed 28 October 2019).
31. Yakubenko, V. D. (2003), "Participative management in the socialization of corporate relations", *Naukovyy visnyk Chernivets'koho torhovel'no-ekonomichnoho instytutu KNTEU*, vol. 4, pp. 19—24.

Стаття надійшла до редакції 31.10.2019 р.

www.dy.nayka.com.ua

Електронне фахове видання

**ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
удосконалення та розвиток**

Виходить 12 разів на рік

**Видання включено до переліку
наукових фахових видань України
з ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**

e-mail: economy_2008@ukr.net

тел.: (044) 223-26-28

(044) 458-10-73